

7.Ders

Düşünce/Rasyonalite ve İnanç

Felsefenin Problemleri

Prof.Sally Haslanger

Ekim 5, 2005

Rasyonel İnanç, İdeoloji ve İrkçilik

Bir adam ile bir çocuk otomobillerinde gidiyorlar. Bir demiryolu geçidinde, otomobil raylara takılıyor ve gelmekte olan trenin çarpması sonucu, adam derhal ölüyor, çocuk ağır yaralı hastaneye kaldırılıp ameliyata alınıyor. Doktor ameliyathaneye giriyor, yaralıya bakıyor ve : “Ameliyat edemem, bu benim oğlum” diyor.

Bu nasıl olabilir?

1. Pragmatizm hakkındaki endişeler : İdeoloji ve Sistemik Çarpıtma İdeoloji nedir?

“Pratik bilinçlilik”: Genellikle, işlenmemiş inançlar, fikirler, değerler, artı, ortak tatbikatlar, ritüeller, vs.dir. Bu “inançlar” veya “dernekler” Blum’ın kastettiği anlamda stereotip’ler içerebilir.

“Explicit - Açık ideoloji”: Herhangi alanda, bir grubun, pratik bilinç oluşturması, örneğin, felsefe, din, ahlak/moral, akli selim gibi konularda bir grubun pratik bilinçlilik şeklidir.

Örnek: Din. “gerçek ıstırapın bir *ifadesi* ve gerçek ıstırapa karşı bir protesto”. Aynı zamanda, “insanların/halkın afyonu”.(Marx’tan)

Sorular :

1. Explicit ideoloji ister istemez çarpıtılmış mıdır? Daima “empoze”edilen bir ideoloji var mıdır? Empoze eylemi “kasıtlı” mıdır?
2. Bireyler için, “tahrifler arasından” gruplarının ideolojilerini görmeleri mümkün müdür?
3. Bir grubun ideolojisinin şekil ve içeriğini ne tayin eder? Mevcut ideolojileri nasıl degistirebiliriz ?
4. İlim ideolojik midir? Yoksa, anlamak için çarpıtılmamış bir yol mudur?

Dinin iki kritiği, *kanıtsal kritik* ile/ *şüpheci kritik*, bir kontrast oluşturmaktadırlar. Şüpheci kritik sorar : insanları dini inanca sevk eden motifler nelerdir? Bu motifler hangi fonksiyona hizmet etmektedir? Başka deyim ile, Din, üye birey, kimse veya üye topluluk için ne yapmaktadır? Şüpheci Filozoflar, örneğın Marx, Nietzsche, Freud, dini inançların idame ettirilmesini şüpheyle karşılamış bu devamlılığın, üyeleri için iyi kanıtlar olmasından değil, daha çok, bazı arzuları veya menfaatleri tatmin etmesinden kaynaklandığını ileri sürmüşler, ve ayrıca, bu arzu ve menfaatlerin sorgulanmasını isteyerek, şu soruları sormuşlardır: Din, kimlerin menfaatine gerçek olarak hizmet etmektedir? Söz konusu arzuları doyurmalı mıyız, beslemeye, doyurmaya devam mı etmeliyiz?

Bu arada, inandığımızın, etrafımızdakileri etkilediğini de unutmayın. Örneğın, bir matematik öğretmeni, sınıfındaki kız öğrencilerin erkek öğrenciler kadar matematik yapamadıklarını söylerse, bu kız öğrencilerin öncekinden daha kötü yapmaya başladıklarını göstermiştir; insanlar, başkalarının kendilerinden beklediklerini başarmak, yerine getirmek eğilimindedir. Blum, bu konuda ayrıca *stereotype tehdidi*'ni gündeme getirmiştir; gerçekten, kültürel stereotip'lerin olduğu bir grubun üyeleri, bunları yerine getirme konusunda endişe ve korku içine girdiklerinde, daha önce yapmayı başardıklarından çok daha kötü bir performans göstermektedirler. Bu nedenle, Clifford'un, haklı dayanak ve nedenleri olmayan inanç'ın zararlı olabileceğı yolundaki görüşü, dolaylı yoldan da olsa, pek o kadar yanlış değildir denebilir.

Daha genel bir şekilde (söylemek gerekirse), kendi-kendini-doğrulayan inançlar, insanları arzulanan şeylere yöneltir (örnek, aşk gibi), ama aynı zamanda arzu edilmeyenlere (örnek; başarısızlık, teslimiyet, yani pes etmek gibi). James'in pragmatist prensibinin bize ne zaman ve nasıl rehber olması gerektiğini, ne zaman olması, ne zaman olmamasını, nasıl değerlendireceğiz?

James'in "special class" adı altında topladığı "özel önerileri"nden bazılarını düşünün :

Teizm : Tanrı vardır (ve mevcuttur).

Aşk : [o kimse] beni düşünüyor (bana değer veriyor).

Moralite/Ahlak : Fakire cömertçe davranmak, vermek, ahlaken doğrudur, iyidir.

Ancak, ya bunlar :

mensup olanlar, P niteliği eğilimine sahip insanlardır, ve P ise, ahlaki açıdan karşı gelinecek bir vasıf, (örneğin: dürüst olmamak, tembellik gibi), veya, aşağı muameleyi doğuran bir durum (örneğin aptallık, geri zekalılık, akılsızlık gibi.)

(Meritokratik) Klasisizm : İnsanlar layık olduklarını kazanırlar: Daha fazla kazanan, daha fazla para yapan, daha çok çalışan/yapılan işe diğerlerinden daha fazla katkıda bulunandır.

Etniğe dayalılık (etnik farklılığa dayanmak) : [Amerikan yaşam tarzı] diğerlerinden daha (iyidir) tercih edilebilir.

Bu iddialar, kanıtların söz konusu bir şeyi karara, bir sonuca bağlamadığı hallerde, bazı insanlar için, bazen, gerçek seçimlerini mi oluştururlar? “İnanç” da bu gibi durumlarda, bazen “onu mu yapar”? Onlara “inanmanın” bazı hallerde “rasyonel, bakımdan kabul edilebilir” olduğu sonucuna mı varmalıyız?

Daha fazla sorular :

1. Irkçılık, vs. hallerinde, bir durumun kabulü veya reddi için zorlayan bir delil olmadığı doğru mudur? Zorlayan delil samimi olarak araştırılmış mıdır? Delil/kanıt, uygun şekilde değerlendirilmiş midir?
2. Niçin, P ye inanmayı (veya inanmamayı) düşünmek durumunda kalıyoruz? Üzerimizde, bizi, diğer kayda değer hipotezler üzerinde düşünmekten men eden/önleyen, ölüm kalım seçenekleri gibi, tesirler olmuş mudur? Var mıdır?
3. İnançlarımız üzerinde rasyonel otonomi icra edebilmemiz, böyle bir otonomiye sahip olmamız için gerekli olan nedir/neye ihtiyaç vardır? P’ye inanmamıza “*rasyonel bakımdan izin verilebilir*” sözü, serbestimizi, P’ye inanmayı seçmekte kullanabiliriz demek oluyor şeklinde görünüyor ve böyle bir anlamı da içeriyor. Ancak, (ikna edici) delil olmayan konularda, gerçekten “otonomiye” sahip olabilir miyiz? Olduğumuzu söyleyebilir miyiz? Böyle durumlarda, daha ziyade akılla hareket etmek yerine, sadece, adet, gelenek, (ideoloji?) alışkanlık veya o anki duruma göre hareke etmeye doğru sevk edilmiyor muyuz?

II. Irkçı öneriler

Appiah, ırk ve ırkçılıkla ilgili olarak, farklı üç önemli fikir gözlemliyor: Ona göre:

Irkçılık: ... bizim cinsimizden olan üyelerin (bizden evvel) sahip oldukları, miras alınabilir karakteristikler, onları küçük ırk grupları halinde bölmemize olanak veren karakteristikler, o şekilde ki, bu ırkların tüm üyeleri, birbirleriyle, belli izleri ve eğilimleri paylaşırlar, ve bunları diğer ırkların üyeleriyle asla paylaşmazlar. Bir ırkın bu karakteristik izleri ve eğilimleri, ırkçı görüş üzerinde bir çeşit “ırk-ruhu/ırk-özü” teşkil eder; ve bu ruh, bu öz, ırkçılığın içeriğinin parçasıdır; miras alınabilir karakteristikler, - derinin rengi, saç tipi, yüzünüzün özellikleri gibi – görünebilir morfolojik özellikleri oluşturur ki, resmi olmayan sınıflamaları, bunlar üzerinde yaparız. (5)

Başka deyimle: Bir ırka mensup olduğunu söyleyen, (derisinin rengi, saçının, yüzünün şekli, gibi), aslında kalıtım ile genetik yoldan miras alınabilen bazı fiziki niteliklere dayalı olarak (kendine) benzer görünen insanları, bir dizi, psikolojik ve davranışsal iz ve eğilimlerin neden olduğu, farklı bir “ırk-ruhunu” paylaşan insanlar kabul eden ve bunu kendinde gören ve yapan kimsedir.

* Appiah, (bir başka yerde), ırkçılığın yanlış olduğu görüşünü savunmaktadır. Ona göre, grubun üyelerinin aralarında (varsayılan) izler ve eğilimlerden ötürü, miras aldıkları belirli karakteristiklere dayalı olarak, “yapay-ırklar”dan söz edebilirsek de, gerçekte, ırk ruhunu paylaşmak için birleşmiş, böyle bir ruha dayanarak bir araya gelmiş “ırk-çeşitleri”, “ırk-türleri” bulunmamaktadır, ve böyle bir temele dayalı ırk çeşitleri, ve ırk-türleri de yoktur.

* Appiah, ırk mensubu olduklarını iddia edenlerin, gerçek hayatta (yanlış veya doğru olmayan görüş benimsedikleri anlamında) yanlış olduklarını; nitekim, ırkçılığın, hiç ahlaka veya değerlere dayalı (yani: neyin iyi, neyin kötü olduğu; veya, neyi yapmamız, neyi yapmamamız konusunda) çıkışlarda bulunmadığını; ancak, buna bakarak, bir insanın belli bir ırka mensup olduğunu söylemesinde “*ahlaki anlamda*” bir yanlışın da söz konusu olamayacağını belirtmektedir. *Sonuç olarak Appiah’ya göre, “ırkçılık” bu nedenlerle, ahlaki bir problem olmaktan çok, daha ziyade, bireyin “bilinçli düşünümü ile ilintili bir problem” olarak görünmektedir. (5)*

Dışından Irkçılık :

... dışından ırkçılar (ise), ırk ruhunun, farklı ırkların üyeleri arasında, farklı moral nitelikler gerektirdiği (anlayışı ile), diğer grupların üyelerine karşı

ayırıcı bir tutum ve davranış sergilerler. Bu ayırıcı yaklaşımın temeli, ırkların mensupları arasında, - dürüstlük, ya da cesaret ve akıl seviyesi gibi bakımlardan onlara değişik davranılmasını haklı kılacak ayrımların olduğu inancıdır. Bu inanç, diğerlerine farklı davranmada, tartışmasız ve haklı bir davranış olarak benimsenmiş olup, aynı zihniyetle muhafaza edilir.(5)

Başka bir deyimle: Dışından (yada dışı karşı) ırkçı bir kimse, X ırk grubuna mensup insanların, dürüst olmamak, tembellik, irrasyonellik gibi P eğilimleri olduğunu, bunun ise, moral açıdan kabul edilemez olduğu görüşünde ısrar eder. Böylece, X ırk grubu insanlarına, diğer grupların mensuplarına olandan farklı (yani, daha kötü) muamele etmemiz uygundur, görüşünü savunur.

Özünden ırkçılık :

... özünden ırkçılar ... farklı ırkların üyeleri arasında, moral bakımdan ayırım yaparlar, çünkü, her ırkın, ırk ruhunun, gerektirdiği karakteristiklerden oldukça bağımsız ve farklı moral statüsü olduğuna inanırlar... özünden ırkçı bir kimse, bizatihi aynı ırktan olma vakiasının, bu insanı diğerine tercih etmesinin nedeni olduğu görüşünü taşır. (5-6)

Başka deyimle, özünden ırkçı, bir (X) ırk grubu insanların, ahlaksal açıdan, doğuştan, aşağılık insanlar oldukları görüşünü taşır.

- Bununla beraber, Appiah, tüm vakıaları bilmeyen, (bir anlamda konunun cahili olan) bir kimseyi “ırkçı” diye tanımlamanın “tuhaf” olacağını belirtmektedir. Örneğin, (kültürel/egitimsel olanaklardan) mesafe ve olanak olarak uzak kalmış bir kimse, (X)’ler hakkında yanlış bilgi, ve ırkçı görünen inançlara sahip olabilir; fakat, yeni (ve daha iyi) kanıtlar karşısında, önceki inançlarını kolaylıkla düzeltirse, belli ırkçı inançları hala taşısa dahi, “ırkçı” olmayan bir içerik kazanır. Blum’in ifadeleri ile, (hala) belli yanlış bir inancı olabilir, ama, (artık) (bir) stereotip değildir.
- Böylece, Blum, *ırkçılığın, (en azından “gerçek, yaşayan ırkçılığın”)* sadece neye inandığınız değil, nasıl inandığınız olduğuna da dikkat çekmektedir: inancınız, size mevcut (veya kolaylıkla ulaşabileceğiniz kanıtı mı dayanmaktadır? Yoksa, önünüzde mevcut kanıttan yararlanamayacak durumda mısınız? Veya yararlanmaya istekli değil misiniz? Mevcut bir kanıtı “yetersiz ilgi” örneği içine girenler, “cognitive kapasite”ye sahiptirler. Ama, (Türkçe özeti ile) “bilgisel kapasitelerini” kullanma fırsat ve olanağını, “bile-bile”/ “bilinçli olarak” kullanmamak eğiliminde’dirler). –

Appiah'ya göre, bu, bir çeşit "irrasyonellik"tir — ve bu kimselerin ırkçılıklarının nedeni 'cognitive' kapasiteliksizleri'dir. Bu tip kimseler, "yargılarında çarpıklıklar" sergilerler" (8). Muhtemelen, kişisel ilgileri, kendini-aldatma- içine yerleştirilmiş ırkçı stereotipleridir ...

IV. Irkçı Peşin Yargılar

Bu izlenimlere dayalı olarak, Appiah, "ırkçı peşin yargıyı" şöyle tanımlıyor:

Irkçı Peşin Yargı, "yargıda rasyonelliğin deformasyonu, [yani, bu kimselerin, kanıtları sorumlu şekilde toplama ve değerlendirmede, gösterdikleri sistematik "kapasitesizlik"] olup, bu tip insanların ırkçılıklarının, ırk konusunda, belli önerilere nazari bağlanmaktan daha ötede olduklarını belirgin kılar." (8).

Bu görüşe göre, "ırkçı-peşin-yargı", bir çeşit, "bilinçli" düşünce akışıdır. Cahil ve tüm kanıtlarla karşı karşıya bırakılmadıklarından dolayı, belli ırkçı görüşlere tutunmuş olanlara kıyasla, daha fazla bilginin, görüşlerindeki hataları onlara gösterme ümidi vardır. Ancak, ırkçı peşin yargıdan ızdırap çekenlerin, daha fazla bilgiden başka şeylere de ihtiyaçları vardır. Bu kimselerin, ideolojilerin çarpıklıkları ile kendi menfaatleri arasından (gerçekleri) görebilmeleri için, tenkitçi düşünme yollarını öğrenmeye ihtiyaçları vardır. (9-10).

Soru: Linda Alcoff, "Husumet Alışkanlığı: Irki Görüş Üzerine" başlıklı etüdünde, ırklar arasındaki farkların/ayrımların, başkalarına bakış ve onlar hakkında düşünüş tarzımızla etkilendiklerini belirterek, şunları söylüyor: "... bakış ve düşünüş tarzımız uygulamalarının ırksallaştırılması, herhangi bir sosyal alanda görsel kayıt üretiyordu. Bu alan, süjeler arası güveni yaymak ihtimali, bilgiye dayalı inancın genişletilmesi ve acıma için, değişken bir şekilde organize edilmiştir. Önce ırksallaştırılmış, sonra, ırklara göre sınıflara ayrılmış ve bunlara bağlanmış kaliteler, nitelikler ile aşırı-kararlı hale gelmiş (getirilmiş) bir Organ" (31)

Linda Alcoff şöyle devam ediyor:

"Zihni faaliyete dahil olan, başkalarına bakış, düşünüş prosesi, tıpkı bedeni hareketlerin muhtelif faaliyetleri yerine getirmelerinde olduğu gibi, o derece sayıları azaltmış (fakat) basit, yorumlanmamış, ancak denenmiş, bakış ve düşünüş açılarını (temsil eden/aksettiren) entegre üniteler şeklinde, organize olabilirler. Eğer, ırkçılık, bu yolla, görüş-bakış açısı haline

dönüştürülmüş olursa, çözüm nedir? Bir kimsenin “irrasyonel” olduğunu, veya, zihni açığı (eksikleri) olduğunu; inançlarını, görüş-bakış açısına göre mi oluşturduğunu sormak doğru mudur? Aynı konuda Blum da, başkaları hakkındaki algılarımızın stereotipler tarafından yönlendirildiklerini belirtmektedir.

Blum’a göre: “... bir kültürde, stereotipin mevcudiyeti, stereotiple hareket edenin söz konusu bir grup hakkındaki algısına şekil vermekte olup, isnat edilen karakteristikler olarak (saldırganlık, dürüst olmamak/şerefsizlik, aşırı duygusallık) gibi nitelikler, grup ve üyeleri içinde, mevcut olsa da olmasa da, “görölmektedir”. (Blum, 255) Algıladığımızı nasıl değiştirebiliriz?

V. Irkçılık ve Moralite

Appiah, *“Irkçılığın, irrasyonelliğin bir çeşit semptomatiği”* olduğunu belirtiyor. Dışından ırkçılar halinde, bu tip ırkçılık, (aşağı varlık sayılan) söz konusu ırkçı gruba ilişkin olarak, kanıta yanıtta, başarısızlık içermektedir. Örneğin; tartışmalı P kötü taraflarının gerçekten mevcut olup olmadığını kanıtlamada, ve söz konusu grup hakkındaki genelleştirmeler ve moral yargılar arasındaki bağ üzerinde düşünmede, özellikle kendini göstermektedir. Bununla beraber, içinden-ırkçılar durumunda ise, ırkçılık, bir grubun üyelerine, belli görülebilir/izlenebilir varlıkların doğru olmayan (yanlış) sıfatlandırmalarda/yakıştırmalarda yalan söylemez. (Bu, Beyazlar zıplayabilir mi, veya, Siyahların “ritmi var” mı - yerleşik tekerlemelerinin - yanlış hesaplanması gibi birşey değildir; söz konusu yakıştırma/sıfatlandırma, moral değeri ilgilendirmektedir; (doğrudan, moral değerle ilgilidir). İçinden-ırkçı (bir kimse), bazı (insan) gruplarının, diğerlerinden daha değerli olduğunu, ısrarla ve şiddetle ifade eder (veya bazı bireyler, sırf (ait oldukları/ mensubu bulundukları) ırklarından ötürü, benim nazarımda, (üstün tuttuğum/ sadık kaldığım ölçüler bakımından) “daha değerlidir”) der. Özünden-içinden-ırkçı bir kimse, irrasyonel midir? İçinden-ırkçılık, zihni bir hata/yanılgı mıdır? Veya, bazen Appiah’nın belirttiği gibi, (aynı zamanda/ ve de keza, aksine, yoksa) bir çeşit moral yanılgı, bir başarısızlık mıdır? Appiah, özünden ırkçının, hükmeden gruba hizmet eden bir ideolojinin tesiri altında olduğu sürece, (8) bir çeşit çarpık muhakeme/düşünce yapısı sergilediğini; ve ırkçı inançları, başkasına “bir zarar vermek için, bir dayanak olarak kullandığını belirtmektedir” (10). Bazen, özünden ırkçılık, bir zarar verme dayanağı olarak kullanılmaz, ve hakim grubun yetkileri ile bağlantılı değildir,

bu halde, elbette ki, açıkça ırkçılık değildir ve elbette, irrasyonel de değildir. Örneğin, ırken tabi gruplar, bazen kendi aralarında birbirleriyle dayanışma kurarlar—Appiah, Sionist ve Siyah milliyetçileri belirtiyor--- o ırkı birarada ve kendi olarak tutmak, moral bakımdan, kayda değer/manidar ve anlamıdır. Bir kimse, her ne kadar, bu grupların, en azından bazı üyelerinin, zarar vermek için ırkı bir temel olarak kullandıkları görüşünü savunabilir/tartışabilirse de, konu ile ilgili asıl soru, bir insanın, özü itibarıyla ırkçı görüşler taşımasına müsaade edilip edilmeyeceğidir. Appiah, müsaade edildiğini belirtiyor. İştirak ediyor musunuz? Kabul ediyor musunuz? Özünden ırkçı inançlar, bazı/belli gruplar için, diğerlerine nazaran daha az problemli midirler? Fakat “çarpık düşünce/çarpık rasyonalite”, (Appiah belirtmeye çalışıyor), özünden ırkçılar halinde, kanıtı takdir etmede, yanılgıdan başka birşey değildir. Sonuç olarak, Appiah’nın görüşüne göre, özünden ırkçılar, amme moralitesinin mahiyetini yanlış anlamaktadırlar. Bu, diğerlerine kıyasla (kendi aramızda) özel bağlılıklar kurmamızda bir engel olmayabilir; özel hayatta, yani, aile hayatında, tek taraflı, serbestçe, sevdiklerimize/sevdiğimiziz, ya da, sevmediğimiz şeylere dayalı bağlılıklar, gibi. Ama, ahlakın moralitenin tehlikede olduğu durumlarda, bu özel bağlılıkların bize tesir etmesine, bizi tesiri altında bırakmasına müsaade edilmez. Profösörünüze değil, annenize doğum günü hediyesi vermeniz uygun olabilir; ama annenize verdiğiniz sözü tutmanız ve profösörünüze ise tutmamanız uygun olamaz. Bütün sözlerinizi tutmalısınız. *“Özünden ırkçı bir kimsenin anlamadığı, anlamakta güçlük çektiği şey: Irkın, bireyler arasında ayrım yapmak için kullanılması, ahlaki açıdan, moral bakımdan, meşru bir mesnet olmadığıdır”*. Bu sebeple, Appiah’nın görüşüne göre, özünden ırkçı, sadece bir zihni yanılgıya uğramakla kalmıyor, moral yanılgıya da uğruyor. Sorular:

* Appiah, neye dayanarak ırkın moral olarak/ahlaksal bakımdan yerinde olmadığını iddia ediyor? Bunu reddetmenin, “Batı’nın ahlak felsefesinin ana akışına karşı gitmek olduğunu” belirtiyor (14). Ama savunduğu bir görüşü var mı? Elinde kanıt var mı? Bir kimse, nasıl, orada burada, ırkın ahlaki yönden yerinde olmadığını tartışabilir, iddia edebilir?

* Bir özünden ırkçı, Appiah’nın ırkın moralman ilgisiz olduğuna dayanmasının da başlı başına bir çeşit ideoloji olduğunu iddia edebilir mi? Yani, Batı’da bulunan özel bir “pratik bilinçliliğin” artikülasyonudur diyebilir mi? Böyle bir şeyi söyleme, fikrin yanlış olduğunu mu? Çarpık olduğunu mu?

Veya problemlı, sorunlu olduğunu mu? gösteriyor? Özel bağlanmaların, bizim herşeyi, moral/ahlaki açıdan düşünmemizi etkilemesine müsaade etmemiz gerektiği doğru mudur? Bir insanın ebeveynine ve diğer sevdiklerine yabancılara olankinden farklı moral yükümlölükleri yok mudur?

VI. Pragmatizme Dönüş:

Pragmatizm, inanmakta epistemikli haklı olduğumuz iyi bir rehber midir? Yani, doğruyu bulma ve yanlışı önlememizde, bize yeterli şekilde rehberlik yapmakta mıdır? Pragmatist prensibin şu örneğini düşünün:

‘Extrinsic’ ırkçılığa inanıp inanmama hakkında gerçek bir seçim yapma durumuyla karşı karşıya kaldığımızda, ‘extrinsic’ ırkçılığın lehine veya aksine karar almaya bizi zorlayan bir durum ve kanıt yok ise, ‘extrinsic’ ırkçılığa inanıp inanmamaya karar vermekte tamamen serbest ve “hürüz”.

Bu takdirde şu soru doğuyor: “Hiç zorlamayan kanıt” meseleyi nasıl ve ne zaman halledecek?

- a) zorlayan kanıtım olmadığı zaman mı?
- b) (o ana kadar) kimsenin, zorlayan kanıt bulmadığında mı?
- c) prensip olarak hiç zorlayan kanıt olmadığında mı?

Eğer (a) veya (b) durumu söz konusu ise, zorlayan kanıtın olmamasının, sistematik çarpıtmadan (benim irrasyonalitymden, veya, kanıtların gereken şekilde toplanmasının ve değerlendirilmesinin, cemiyyetteki, ideolojik tesirlerin önlemesinden) ileri gelmiş olabileceği görülecektir. Ancak, eğer sistematik çarpıtma, yerinde, güvenilebilir bir hipotez ise, inancımızı geri plana almamız gerektiğini, ve inancın, herhangi yönde, rasyonel bakımdan yeri olmadığını söylememiz gerekmez mi? Bununla beraber, eğer mümkün tüm kanıtların toplanması gerçekleşinceye kadar inancımızı geri plana çekmemizi gerektirecek şekilde, Pragmatist prensibi güçlendirirsek, o zaman (c’ye geçmek için), James’in belirttiği, (aşk’taki gibi), pek çok avantajı atlamış olacağız; diğer taraftan, Kanıtsallık üzerinde Pragmatizmin nereye kadar, ve ne derecede gelişme ve iyileşme sağlayacağı da, pek açık ve anlaşılabilir bir husus da değil. Böylece, düşüncenin rasyonel yoldan müsaade ettiklerine, Pragmatizm’in iyi bir rehber olmadığı, bir ‘epistemic-rasyonality’ olarak

anlaşıyor; başka bir deyişle, daha ziyade, bilgi için nasıl bir yol takip etmemiz gerektiği konusu olarak görünüyor.

Eğer, inanç oluşturmayı, şekil/biçim vermeyi, bir eylem olarak düşünürsek, inanç oluşturmada, pratik olarak ne zaman haklı olacağımız konusunda, Pragmatizm, iyi bir rehber oluyor mu? Pragmatist prensibin, (aşağıdaki) farklı bir örneğini düşünün:

Özünden ırkçılık konusuna inanıp inanmama hakkında, (bir t zamanında, ya da anında) gerçek bir seçim (yapmak) ile karşı karşıya kalırsak, özünden ırkçılık lehine veya aksine, (zaman olarak t’de) zorlayıcı bir sebep yok ise, özünden ırkçılığa inanıp inanmamak konusunda karar almak için, “hürüz” demektir.

Appiah’ya göre, özünden ırkçılık, (bilimsel) kanıt (ile) ve böyle bir kanıt tarafından reddedilebilir değildir (8). Bununla beraber, onun fikrine göre, özünden ırkçılık bir “çarpık ideolojidir”; adaletsizliği desteklemek için, (gene bir çarpık ideoloji olarak) kullanılabilir. Özünden ırkçılığı kabul edip etmeme, gerçek bir seçim ise, ve, şu veya bu yönde - prensip olarak dahi – zorlayan bir kanıt yok ise, o zaman, Pragmatizme göre, özünden ırkçılığın kabulü (mümkündür) buna izin verilebilir.

Ancak, Appiah’yi takip etmek (için) böyle bir durumda, bu çeşit özünden ırkçılığı onaylayan kimse, derin bir moral/ahlaksal yanlış ile itham edilebilir. (Zira) Appiah (da) bunun “zihni kapasitesizlik” değil, “moral bir hata/bir yanlış” olduğunu belirtmektedir. (12).

Eğer bir kimse, özünden ırkçı inançları “düşünmeden” tutarsa, önümüzde otonom rasyonel bir durum olduğu, açık değildir. (Bkn. Appiah, 9). Alternatif olarak, özünden ırkçı, bu inanç seçiminde otonom olmuş (ve zararlı eylem bu seçime dayanmış ise), o takdirde, Pragmatizm, moralman fena inançları (ve fena inançların dayandığı eylemleri?) önlemiyor ve bunlar, (yani, inançlar ve eylemleri) rasyonel yoldan kabul ediliyorlar. Rasyonel olarak kabul edilebilirliğin söz konusu, ve pratik rasyonalite alanına dahil hallerde, Pragmatizmin iyi bir rehber olmadığını gösterme açısından, bu örnek yeter mi? (yetmez mi?) Diğer taraftan, rasyonel hareket etmek için, nasıl bir yol benimsemeliyiz?

Soru :

Bu sonuçları önlemek için, Pragmatizmi anlamanın ya da tadil etmenin bir yolu var mı?

Bir inanç, hangi dayanaklara göre rasyonel olabilir?